

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันสิ่งที่มีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันของคนในสังคม ก็คือ สื่อมวลชน เพราะถือว่าเป็นสื่อที่มีความสำคัญในยุคสมัยที่วิทยาการด้านเทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้ามาก และเป็นยุคที่ประชาชนต้องอาศัยข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ นิตยสารก็เป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อผู้อ่านเป็นอย่างมาก เมื่อเปรียบเทียบกับสื่ออื่นแล้ว นิตยสารเป็นสื่อราคาถูกและเข้าถึงมวลชนได้อย่างกว้างขวางและมีลักษณะเด่นที่ต่างไปจากหนังสือพิมพ์ทั่วไป คือ นิตยสารจะเน้นหนักในการนำเสนอบทความ สารคดี และข้อเขียนต่าง ๆ ที่ให้ความรู้และความบันเทิงกับผู้อ่านได้มากกว่า มีโฆษณาที่สวยงามสะดุดตาดีกว่า มีการจัดหน้าที่สวยงามพิถีพิถันมากกว่า รูปเล่มกะทัดรัดหยิบถือได้สะดวก ปกมีสีสันและรูปภาพสวยงาม (พีระ จิระโสภณ, 2530: 206) แนวโน้มของนิตยสารในปัจจุบันจึงมุ่งดึงดูดผู้อ่านเฉพาะกลุ่มเพิ่มขึ้น เพื่อสนองความต้องการของผู้รับสารที่แตกต่างกันออกไปตามอายุ เพศ หรือการศึกษา เนื้อหาสาระก็มีความหลากหลายตามประเภทของนิตยสารนั้น ๆ แต่มีนิตยสารประเภทหนึ่งที่มีลักษณะเด่น ก็คือ นิตยสารข่าว ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับคนในยุคปัจจุบันที่ต้องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารให้มากที่สุด แต่มีเวลาไม่มากในการติดตามข่าวสารทั้งหมด นิตยสารข่าวจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งเนื่องจากนิตยสารประเภทนี้เป็นนิตยสารที่นำเสนอเนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวกับสรุปข่าว บทความ บทวิเคราะห์ข่าวหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ประเทศ และสถานการณ์โลก โดยออกเป็นรายสัปดาห์ ซึ่งออกจำหน่ายอยู่หลายฉบับ แต่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า มติชนสุดสัปดาห์เป็นนิตยสารรายสัปดาห์ที่มีคุณภาพ และยอดจำหน่ายมากฉบับหนึ่ง ทั้งยังมีอิทธิพลต่อผู้อ่านอย่างมากอีกด้วย

มติชนสุดสัปดาห์ เป็นนิตยสารที่ออกวางจำหน่ายทุกสัปดาห์ มีคอลัมน์หลากหลายทั้งบทความ บทวิจารณ์ บทวิเคราะห์ ฯลฯ ในด้านเนื้อหาครอบคลุมด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ซึ่งกำลังเป็นข่าวที่อยู่ในความสนใจของสังคมช่วงนั้น ๆ หรือบางครั้งอาจสร้างกระแสขึ้นมาเอง เรียกว่า “เกาะติดสถานการณ์” ซึ่งเสมือนเป็น “จุดแข็ง” หรือ “จุดขาย” ของหนังสือเล่มดังกล่าว

บทบรรณาธิการ หรือ บทนำ มีลักษณะเป็นข้อเขียนแสดงความคิดเห็นของนิตยสารต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในนิตยสารทุกฉบับ ถึงแม้ว่าบทบรรณาธิการจะเป็นเพียงคอลัมน์เล็ก ๆ แต่ก็เป็นที่สะท้อนให้เห็นถึงจุดยืน และนโยบายของนิตยสารฉบับนั้นๆ บทบรรณาธิการนั้นก็เปรียบเสมือนแหล่งแสดงออกทางความคิด ช่วยแสดงออกถึงนโยบายและจุดยืนของนิตยสาร เป็นสื่อแสดงออกถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับประชาชนในชุมชน อีกทั้งยังเป็นแหล่งส่งสมทางปัญญา และผู้นำทางความคิดให้แก่สังคม (มาลี บุญศิริพันธุ์ 2537: 67-69) และแม้หน้าบทบรรณาธิการจะเป็นส่วนที่เปรียบเหมือนเวทีแสดงความคิดเห็นของผู้อ่าน แต่ก็ยังถูกจัดลำดับอยู่ในความสนใจของผู้อ่านน้อยที่สุด ในส่วนน้อยนี้ประกอบด้วยบุคคลในระดับอาชีพที่ต้องทำงานเกี่ยวกับกิจการของสังคมโดยรวม อาทิ กลุ่มนักธุรกิจ ข้าราชการ นักการเมือง ซึ่งมีความจำเป็นต้องติดตามข่าวสาร แนวโน้มและทัศนะของสังคม ประกอบการประกอบอาชีพอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น แม้ว่าผู้อ่านในหน้าบทบรรณาธิการจะอยู่ในอัตราที่ไม่มาก แต่หน้าบทบรรณาธิการก็มีบทบาทและอิทธิพลอย่างสูง เพราะเป็นส่วนที่มุ่งโดยตรงต่อกลุ่มผู้อ่านที่มีอำนาจตัดสินใจในสังคม

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาลักษณะการใช้ภาษาไทยในบทบรรณาธิการ ด้านการใช้คำ สำนวน และศึกษาโครงสร้างบทบรรณาธิการในหนังสือพิมพ์มติชนสุดสัปดาห์ เนื่องมาจากมติชนสุดสัปดาห์เป็นนิตยสารที่มีผู้ให้ความสนใจ และติดตามอ่านเป็นจำนวนมาก บทบรรณาธิการมีลักษณะการใช้ภาษาที่โดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์ในการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับสื่อแต่ละประเภทที่สนองต่อผู้รับสาร และเป็นแนวทางในการศึกษาการใช้ภาษา และโครงสร้างของบทบรรณาธิการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้คำ และสำนวนในบทบรรณาธิการนิตยสารมติชนสุดสัปดาห์
2. เพื่อศึกษาโครงสร้างของบทบรรณาธิการในนิตยสารมติชนสุดสัปดาห์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงกลวิธีการใช้คำ และสำนวนในบทบรรณาธิการของนิตยสารมติชนสุดสัปดาห์
2. เป็นแนวทางในการศึกษาโครงสร้างบทบรรณาธิการของผู้สนใจทั่วไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาเฉพาะบทบรรณาธิการของนิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2546-2547 จำนวน 102 บท
2. ศึกษาการใช้คำ สำนวน และโครงสร้างของบทบรรณาธิการ ที่ปรากฏในบทบรรณาธิการในนิตยสารมติชนสุดสัปดาห์

นิยามศัพท์เฉพาะ

นิตยสาร เป็นหนังสือรายคาบซึ่งลงพิมพ์บทความ สารคดี และข้อเขียนอื่น ๆ ที่ให้ความรู้แก่ผู้อ่านทั่วไป มักมีการจัดรูปหน้าและรูปเล่มที่สวยงาม

มติชนสุดสัปดาห์ เป็นนิตยสารในเครือมติชนที่ออกวางจำหน่ายทุกวันศุกร์ของสัปดาห์

บทบรรณาธิการ เป็นคอลัมน์ที่ใช้ชื่อ “บรรณาธิการบริหาร” เป็นผู้เขียน ปรากฏในหน้า 4 ของนิตยสารมติชนสุดสัปดาห์

วิเคราะห์ หมายถึง การจำแนกหาส่วนย่อยที่ประกอบอยู่ พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่างๆ ให้เห็นจุดประสงค์สำคัญ และวิธีการสำคัญที่ผู้เขียนบทบรรณาธิการนำมาใช้